

Workshop

Studenters personvern: En diskusjon om etisk bruk av studentdata i forskning

Børge Irgens¹, Linda Gurvin Opheim², Hilja L. Huru³, Kajsa Møllersen⁴ og Thomas Gjesteland⁵

¹ Institutt for fysikk og teknologi, UiT Norges arktiske universitet

² Institutt for matematiske fag, Universitetet i Agder

³ Institutt for matematikk og statistikk, UiT Norges arktiske universitet

⁴ Institutt for samfunnsmedisin, UiT Norges arktiske universitet

⁵ Institutt for ingeniørvitenskap, Universitetet i Agder

Sammendrag: Mange av oss, også i forberedelsen til denne konferansen, har diskutert hvilke data man faktisk kan ta med i publikasjoner. Er det for eksempel greit å ta med statistikk over studentenes testresultater i et større kurs i en vitenskapelig publikasjon dersom ikke alle har samtykket til å være med på studie? Vi ønsker å diskutere gjenbruk av personopplysninger fra undervisnings- til forskningssammenheng, og hva som utgjør personopplysninger og bruk av data som ikke er personopplysninger. Gjennom konkrete eksempler vil vi åpne for felles diskusjon rundt gråsonen mellom det som klart er innafor og utenfor, samt hva som kan bidra til å bevege problemstillingene den ene eller andre veien. Vi ønsker også å inkludere erfaringer på hvordan disse etiske dilemmaene har vært løst på konstruktive måter, slik at vi kan lære av hverandres løsninger.

Nøkkelord:

Etikk, studentdata, personvern, personopplysninger

1 Studentdata i vitenskapelige publikasjoner

1.1 Introduksjon

Mange av oss, også i forberedelsen til denne konferansen, har diskutert hvilke data man faktisk kan ta med i publikasjoner. Er det for eksempel greit å ta med statistikk over studentenes testresultater i et større kurs i en vitenskapelig publikasjon dersom ikke alle har samtykket til å være med på studie? Eller om man har registrert hvilke studenter som har vært til stede på tiltak som for eksempel FYSE (First Year Study Environment) eller mentorordninger, og ønsker å sammenligne dette med eksamensresultater. Er det etisk forsvarlig å publisere analyser av slike data? Eller hva med sporing av aktivitet i Canvas, er det mulig å forske på det uten samtykke fra alle studentene i et emne? Hva med historiske data, hvor det kanskje var andre og mindre strenge rammer for etiske tillatelser, eller der man er usikker på hva deltakerne faktisk har samtykket til. Hvordan forholder man seg til det?

Generelt sett kan personopplysninger gjenbrukes «dersom det nye formålet er forenelig med det opprinnelige formålet» (Datatilsynet, 2019). Eksemplene over viser data innhentet i undervisningssammenheng, for eksempel med det formål å gi studenter en formativ eller summativ vurdering. Som underviser står vi friere til å bruke slike data til å forbedre egen undervisning, noe som i stor grad kan sies å være i tråd med det opprinnelige formålet. Usikkerheten kan være større ved publisering av vitenskapelige artikler og om det er forenelig med det opprinnelige formålet også om et overordnet formål er å forbedre kvalitet i UH-sektoren ved å dele erfaringer med flere undervisere. Det informerte samtykket «er en hjørnestein i forskningsetikken» (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora, 2021) og skal ivareta integritet og bidra til tillitt for mellom deltakere og forskere. At tilliten bevares er også viktig for utdanningsinstitusjonenes virksomhet generelt, og at deltakere ikke får en opplevelse at deres personopplysninger innsamlet i undervisningssammenheng «havner på avveie». Videre kan allmennhetens interesse danne grunnlag for behandling av personopplysninger og er en side av mulighetene og begrensningene vi må forholde oss til ved siden av informert samtykke (SIKT, u.å.). Vi ønsker også å diskutere vurderinger rundt hva som utgjør personopplysninger og bruk av data som ikke er personopplysninger.

Det finnes flere retningslinjer rundt bruk av forskningsdata fra studenter, men når vi stadig diskuterer dette ønsker vi å foreslå en workshop på MNT-konferansen i form av å diskutere hvor «grensen» går (eller burde gå) etisk sett. Er det mulig å finne en fasit, gitt at enhver situasjon er unik? Avhengig av situasjonen vil det kunne være ulike data fra små eller store studentpopulasjoner, der noe eksempelvis kan være fra LMS, eksamensdata, oppmøtedata etc. Vi ønsker også å inkludere erfaringer på hvordan disse etiske dilemmaene har vært løst på konstruktive måter, slik at vi kan lære av hverandres løsninger.

Mange av oss som deltar på MNT-konferansen forsker på egne eller kollegaers studenter og/eller undervisning, eller på tiltak ved eget universitet. Derfor vil dette være problemstillinger mange har kommet opp i uten å nødvendigvis finne et svar. Ved å løfte diskusjonen opp til en felles arena som MNT-konferansen håper vi å danne økt felles forståelse for etiske betraktninger og hvor «grensen» går eller burde gå. Vi ønsker å holde

fokus på gråsonen mellom det som klart er innafor og utenfor, samt hva som kan bidra til å bevege problemstillingene den ene eller andre veien, altså mot å være utafør og mot å bli innafor.

1.2 Opplegg for workshopen

Som forberedelse til workshopen ber vi om at deltakerne bruker noen minutter på å friske opp minnet med å se på referansene, som danner rammer for vårt arbeid og diskusjonen.

Kajsa Møllersen og Hilja L. Huru vil fungere som fasilitatorer for workshopen og setter i gang med å sette noen føringer for innleggene og diskusjonen. Deretter vil Børge Irgens og Linda Gurvin Opheim vil dele eksempler fra egen forskning fra hhv UiT Norges arktiske universitet og Universitetet i Agder med etiske problemstillinger de og deres kollegaer har kommet opp i (til sammen 20-25 min). Dette vil skape en ramme for den videre diskusjonen hvor vi vil invitere deltakerne på workshopen til å dele egne eksempler. Avhengig av antall deltagere kan det legges opp til diskusjoner i mindre grupper. Thomas Gjesteland vil fungere som observatør som tar notater underveis, samler inn tanker og diskusjoner som deles i Slido (godkjent studentresponsystem ved UiT) e.l., og til slutt avslutter med å oppsummere workshopen inkludert en vurdering med tanker om videre arbeid. Deltagerne vil få med seg denne oppsummeringen produsert av Gjesteland underveis i workshopen.

I etterkant av workshopen vil forfatterne i felleskap vurdere å følge opp med et revidert verkstedsartikkel. Vi ser at dette kan ha verdi for flere, imidlertid vil det ikke ha form som en klassisk forskningsartikkel og vil kreve at form på bidraget eventuelt videreutvikles.

1.3 Avgrensninger

Workshopen vil hovedsakelig ta for seg kvantitative data, men åpner for å bringe eksempler og tanker rundt kvalitative data inn i fellesdiskusjonen.

Vi forventer ikke å komme frem til noe endelig svar i løpet av workshopen, men vi forventer at deltakerne drar fra workshopen med en litt større verktøykasse for å kunne gjøre gode etiske vurderinger og for å kunne løse etiske problemstillinger de havner i som underviser og forsker. Vi håper på noen klare eksempler på hva som har vært innafor og utenfor fra deltakerne, men det er altså gråsonen vi først og fremst ønsker å adressere.

Ingen av oss som står bak workshopen er eksperter på lovverk eller personvern, men vi ønsker å bidra til at vi er flere som møtes som kollegaer innen MNT-utdanning til diskusjon av dette temaet.

Referanser

- Datatilsynet (2019, 16. juli). *Grunnleggende personvernprinsipper. 2. Formålsbegrensning*.
<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personvernprinsippene/grunnleggende-personvernprinsipper/>
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2021, 16. desember).
Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi.
Forskningsetikk. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- SIKT (u.å.). *Personvernhåndbok for forskning. Samtykke eller allmennhetens interesse?* Hentet 17. februar 2025 fra <https://sikt.no/tjenester/personverntjenester-forskning/personvernhandbok-forskning/samtykke-eller-allmennhetens-interesse>.